

Zorginstituut Nederland

Zorginstituut Nederland

Verslag Passende Zorg-dialoog 23 mei 2023:

Brug tussen formele en informele zorg

Op dinsdag 23 mei 2023 vond de Passende Zorg-dialoog plaats over de brug tussen formele en informele zorg. Deze bijeenkomst is de tweede in een serie van dialogen over Passende zorg (de eerste dialoog in februari ging over de curatieve zorg en de derde in juni ging over de langdurige zorg). Het was een bijzondere dag. De drukbezochte bijeenkomst liep gesmeerd: koningin Máxima werd ontvangen door de wethouder, Jan Smelik van Nederland Zorgt Voor Elkaar en Jan Kremer, Speciaal Gezant Passende Zorg, én door de kinderen van de basisschool in Austerlitz en wat Oranjefans.

Samen-redzaamheid: het potentieel van informele zorg

De bezoekers zaten al in de zaal, en we startten, na een 'goede-morgen!' van de Koningin, inhoudelijk met een plenair deel. Dit ging over wat informele zorgnetwerken eigenlijk zijn, in een vraaggesprek met mensen in de zaal, en in de keynote 'Ruimte maken voor de kracht van burgers' van Jet Bussemaker, voorzitter van de Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving. Zij ging uitgebreid in op het RVS-advies Anders leven en zorgen

(2022) en had het over het enorme potentieel van informele zorg: samen-redzaamheid. Ze hield een pleidooi voor minder controle en meer ruimte voor mensen om te doen wat nodig is om daarmee het recht op goede zorg en gezondheid in onze tijd weer waar te kunnen maken. "We hebben de zorg zo op slot gezet en vergeten om ruimte te geven voor informele zorg, terwijl ze zo goed aanvullend kunnen zijn op elkaar."

Deelsessies rondom zes initiatieven

We spraken in een aantal rondes over hoe en op welke wijze de formele zorg van ziekenhuizen, thuiszorg en huisartspraktijken in een netwerk kan samenwerken met 'informele' zorg; vrijwilligersorganisaties gericht op zorg en welzijn in buurten, dorpen en steden. Van deze zogeheten zorgzame gemeenschappen zijn er in Nederland inmiddels al zo'n 2000. Zes daarvan vertelden in deelsessies aan medisch specialisten, huisartsen, patiënt-vertegenwoordigers, zorgbestuurders en zorgverzekeraars hoe zij warme zorg en ondersteuning bieden aan kwetsbare stad-, dorp- of buurtgenoten. En wat de enorme impact kan zijn van een helpende hand en een luisterend oor voor iemands kwaliteit van leven en zelfredzaamheid. In de eerste ronde deelsessies stonden deze zes initiatieven centraal:

- Austerlitz Zorgt
- Voorzorgcirkels
- Ontmoetingscentrum Morgenstond
- Laefhoës America
- Liv Inn Hilversum
- De Wulverhorst

Tijdens een interview met de ambassadeur van het initiatief kwamen we te weten hoe het initiatief tot stand is gekomen, wat er goed gaat en wat er lastig is, wat voor samenwerkingen er zijn met formele (zorg)partijen, wat er bereikt is en wat voor plannen er zijn. In kleine groepjes werd hierop gereflecteerd en ontstonden verdiepende vragen.

Wat is er nodig? Van zorgvraag naar hulpvraag

De Koningin bezocht twee van de zes initiatieven in de deel-sessies: Austerlitz Zorgt en Voorzorgcirkels. De zorgzame gemeenschappen kwamen tot leven in deze gesprekken; de mensen in Austerlitz hebben zichzelf bijvoorbeeld tot doel gesteld dat iemand met dementie in het dorp kan blijven wonen tot het overlijden (en dus niet noodgedwongen naar een verpleeghuis moet). Bij de Voorzorgcirkels werd in het groeps gesprek benadrukt dat het niet om eenrichtingsverkeer gaat: mensen die op sommige punten hulp nodig hebben, kunnen op andere vlakken juist nog anderen helpen – en dat levert misschien nog wel meer levensvreugde en kwaliteit van leven op dan het ontvangen van hulp, aldus de deelnemers. De voorzorgcirkels, bestaande uit 10-15 vitale en hulpbehoevende ouderen, bekijken samen wat de hulpvraag is en hoe die het best ingevuld kan worden. Het kan dan gaan om huishoudelijke klusjes, maar ook om vervoer naar een afspraak in het ziekenhuis, of hulp bij een online consult met een arts. Ook bij de andere initiatieven ging het veel over de drijfveer om anderen te helpen, betekenisvol leven, verbinding met anderen en onderdeel uitmaken van de gemeenschap. Centrale vraag: “wat is er nodig?” – in plaats van “welke zorg is er nodig?”

Appèl aan steunpartijen: laat beleid aansluiten

Ook ging het over de praktische problemen van het aansluiten op de formele systemen (zorgprofessionals, Zvw, Wlz, Wmo, maar ook financiering voor de bouw van het dorps huis met woningen); dit liet een enorme vindingrijkheid en doorzettingsvermogen zien van deze vrijwilligers. En ze banen ook de weg voor andere initiatieven. Hier klonk een duidelijk appèl in door aan de steunpartijen: hoe kan beleid goed aansluiten op deze variatie aan informele netwerken? Hoe moeten hiervoor steunpartijen, koepels en zorgprofessionals samenwerken?

Koningin Máxima

bezoekt Austerlitz Zorgt

“
1% van al het zorgbudget vrijmaken
voor dit soort initiatieven!”
”

Deelsessies in ‘bloedgroepen’: wat betekent dit voor mijn werk?

Na een snelle lunch hadden we een tweede ronde waarin de deelnemers uiteen gingen in ‘bloedgroepen’ als verzekeraars en financiers, burgers en burgerinitiatieven, zorgprofessionals en zorgorganisaties, overheid. Hier bespraken de deelnemers met hun collega’s wat echt had geraakt en wat ze hadden geleerd in de eerste ronde. De mens en zijn context zien: dat is waar het om ging in de eerste ronde, en wat mensen echt heeft geraakt. Ook constateerden zorgprofessionals dat het in hun werk vaak draait om de arts, de protocollen en de logistiek – en dat raakte ook, op een andere manier. Vervolgens gingen ze in gesprek over wat dit betekent voor het eigen werk: wat moet er anders? In sommige groepen ging het er verhit aan toe! “1% van al het zorgbudget vrijmaken voor dit soort initiatieven!” “Meer regelruimte om het juiste te doen!” Het ging ook over de behoefte aan moreel beraad en aan steun van (zorg)bestuurders om mee te kunnen bewegen met wat er op dat moment nodig is.

Volgende stap: luisteren naar elkaar en grenswerk verrichten

Deze ronde sloot af met een inventarisatie van belangrijke acties die nodig zijn, en de eerstvolgende stappen die daarvoor nodig zijn. Bij veel bloedgroepen werd benoemd dat er ‘grenswerk’ verricht moet worden; over de grenzen van de eigen taken en bevoegdheden heen, uit je eigen ‘bubbel’, in het belang van de samenleving. De wet- en regelgeving, maar ook akkoorden als IZA en GALA zijn erg vanuit het systeem en vanuit zorgaanbod opgesteld en dat helpt niet om goed te kijken naar waar hulpvragen het best beantwoord kunnen worden. Ook benoemden veel deelnemers dat het luisteren naar elkaar om elkaars rollen beter te begrijpen absoluut noodzakelijk is om de brug te kunnen slaan.

Nu is het zaak deze energie vast te houden. Bij de plenaire afsluiting hoorden we wat (voorzichtige) beloften vanuit verschillende hoeken, en er klonk veel enthousiasme onder de deelnemers. Hoe nu verder? We moeten alle bouwstenen gebruiken om de brug verder te bouwen. Iedereen voelde de noodzaak om met elkaar bestaande, goedwerkende initiatieven voor passende zorg verder te ontwikkelen en verder te brengen.

[Video bezoek Koningin >](#)

[Video dialoogbijeenkomsten >](#)

